

Porteføljestyret for humaniora og samfunnsvitenskap

Referat **Møte 4/2021**

Dato 16.11.2021, kl. 10.00 – 16.00

Sted Zoom-møte/møterom Nansen 3 i Forskningsrådet

Tilstede: *På Zoom:*
Camilla Serck-Hanssen, leder
Hans Dam Christensen
Narve Fulsås
Kristian Berg Harpviken
Terje Lohndal
Eva-Maria Svensson
Tina Søreide
Mari Teigen
Jarle Trondal
Åsa Sandnes, observatør

I møterom Nansen 3:
Geir Mork

Forfall: Jill Walker Rettberg

Tilstede fra Forskningsrådet: *I møterom Nansen 3 og på Zoom:*
Johannes Waage Løvhaug
Sunniva Brandtzæg
Monica Enger
Christian Lund
Jesper Werdelin Simonsen (sak 44/21)

Sak PSHUMSAM 41/21 **Godkjenning av saklisten**

Vedtak: *Saklisten godkjennes.*

Sak PSHUMSAM 42/21 **Godkjent referat fra møte 3/21, 30.09.2021**

Varsel om godkjent versjon av referatet ble sendt ut per epost 02.11, og ligger i Sharepoint-mappen for møte 3/21. Porteføljestyret ble bedt om å ta referatet til etterretning.

Vedtak: *Referatet tas til etterretning.*

Sak PSHUMSAM 43/21 **Spørsmål om habilitet**

Porteføljestyret vurderte sin habilitet for sakene på saklista, men for sakene 45/21 og 46/21 var det ikke nødvendig at styremedlemmene vurderte sin habilitet. Dette fordi vedtak i begge sakene var omfattet av vedtak fattet av porteføljestyret i møte 1/21, sak 8/21, om karaktergrense for hvilke søknader som skulle avslås.

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/1 vedlegg

Vedtak: *Det er ingen inhabilitet for sakene på saklisten til møte 4/2021*

Sak PSHUMSAM 44/21 **Orienteringer**

1. Fellesløftet 2021 og budsjettsituasjonen for 2022 og framover

Områdedirektør Jesper W. Simonsen innledet om budsjettsituasjonen. Fellesløftet vil bli finansiert. Det innebærer utgifter for Forskningsrådet på 440 mill. kroner over syv til åtte år. Statsråden har bedt Forskningsrådet om å bevilge Fellesløft-prosjektene innenfor Forskningsrådets egne rammer.

Når det gjelder den generelle budsjettsituasjonen, er bakgrunnen at Forskningsrådet har ettårige inntektsbudsjetter og flerårige utgiftsbudsjetter. Dette har ført til store avsetninger. Forskningsrådet arbeider systematisk med å redusere disse, og prognosene for 2022 og 2023 er at avsetningene vil tas ned betraktelig. Inntil nå har det på kort sikt vært noe fleksibilitet med hensyn til å styre likviditet samlet for Forskningsrådets budsjett. Nå skal likviditetsstyringen skje på kapittel og post i statsbudsjettet. Dette er mer detaljert enn tidligere og gir Forskningsrådet mindre handlingsrom for samlet likviditetsstyring.

Porteføljestyret utrykte bekymring for hvilke konsekvenser dette vil få for Forskningsrådet og forskersamfunnet. Styret stilte spørsmål om årsaken til situasjonen og hvordan Forskningsrådet vurderer konsekvensene.

Områdedirektør Simonsen utdypet at det har lenge vært et ønske om flerårige inntektsbudsjetter. Forskningsrådet har ikke nådd gjennom med dette forslaget. Forskningsrådet innretter seg etter Kunnskapsdepartementets retningslinjer som vil gi mindre handlingsrom for samlet likviditetsstyring.

2. Endringer i søknadsbehandling for 2022

Administrasjonen orienterte om endringene som vil bli innført i behandlingen av søknader om Forskerprosjekt til fristen 2.2.2022. Endringene er basert på dialog med forskningsmiljøene, innspill fra porteføljestyrene, spørreundersøkelser blant søkere og panelmedlemmer samt interne forslag. Sentrale endringer for alle søknader om Forskerprosjekt er:

- Vurderingskriteriet Forskningskvalitet deles i to og det blir etter dette fire vurderingskriterier for søknadene:
 1. Forskningskvalitet – potensial for å flytte forskningsfronten
 2. Forskningskvalitet – kvalitet i FOU-aktiviteter
 3. Virkninger og effekter
 4. Gjennomføring
- Panelene skal ikke lenger gi en samlet vurdering av søknadene, verken tekst eller karakter, og de skal heller ikke rangere søknadene.
- Panelene får lese utlysningstekstene for hvert tema. (tematekstene) for å se hvilken kontekst søknaden er sendt inn til. Administrasjonen skal fremdeles gjøre relevansvurderingen.
- Det vil kun være mulig å velge ett tema for en søknad.
- Søknader som er sendt inn til andre temaer enn FRIPRO og får minst karakter 6 på alle de fire vurderingskriteriene, vil også bli vurdert i FRIPRO.

- Mer og bedre informasjon om behandlingsprosessen – både til søkere og panelene.

Endringer i FRIPRO-utlysningen spesielt:

- Kun søknader som får karakter 6 eller 7 fra panelene på alle vurderingskriteriene, er kvalifisert for bevilgning.
- Blant de kvalifiserte søknadene legger vi mest vekt på kriteriene *Kvalitet i FoU-aktiviteter og Potensial for å flytte forskningsfronten* når vi velger ut søknader for finansiering.
- Søknader med en prosjektleder som *ikke* har et pågående prosjekt i FRIPRO, vil bli prioritert framfor søknader med prosjektleder som har pågående prosjekt i FRIPRO dersom de to søknadene har tilnærmet lik vurdering. Med *pågående prosjekt* mener vi alle prosjekter med sluttdato 01.01.2023 eller senere i opprinnelig kontrakt.

For øvrig skal Forskningsrådet sette i gang et arbeid med å evaluere den felles søknadsbehandlingen. Det arbeides også med øvrige endringsforslag som ev. kan innføres i søknadsbehandlingen i 2023 og framover.

Porteføljestyrets kommentarer:

Det er positivt at vurderingskriteriet Forskningskvalitet nå er delt i to og at samlet karakter og rangering i panelene bortfaller. Dette er i tråd med fagporteføljestyrenes innspill. Endringen kan gi porteføljestyret et handlingsrom som er bedre tilpasset FRIPROs målsetting.

Porteføljestyret ønsker ellers at det settes i gang et arbeid for å se på hvilket handlingsrom de har i investeringsbeslutningene og hvordan dette kan utvikles framover.

Det er ønskelig at porteføljestyret får mulighet til å bidra til utlysningstekstene for de andre temaene for å sørge for at humaniora og samfunnsvitenskap inkluderes der det er relevant, jf. spesielt opptrappingsplanen for humaniora.

Porteføljestyret bemerket at det i 2022-utlysningen synes å være færre temaer som lyser ut Forskerprosjekt for unge talenter, noe som er uheldig for rekrutteringen av yngre forskere.

Avslutningsvis ba porteføljestyret om at administrasjonen har oppmerksomhet mot mulige negative konsekvenser av at en søknad kun kan sendes inn til ett tema som følge av at panelene skal lese tematekstene. Selv om dette kompenseres noe for ved at alle søknader som får minst karakter 6 på alle vurderingskriterier, også vil bli vurdert i FRIPRO, kan denne endringen potensielt utfordre ideen bak felles søknadsbehandling og porteføljestyring.

Vedtak:

Sak PSHUMSAM 45/21

Orienteringene tas til etterretning.

Ny behandling av søknad om Treårig forskerprosjekt med internasjonal mobilitet til fristen 10.2.2021 som følge av klage

Porteføljestyret ble bedt om å fatte et nytt vedtak for søknad om Treårig forskerprosjekt med internasjonal mobilitet, prosjektnr. 323944, som kom inn til fristen 10.2.2021. Bakgrunnen for dette var at søknaden hadde fått medhold i klage og derfor ble gitt en ny faglig

vurdering i et nytt panel. Søknaden fikk samlet karakter 5 etter ny faglig vurdering.

Porteføljestyret la det samme prinsippet til grunn ved behandlingen av søknaden som ved behandling av øvrige søknader i 2021, dvs. at alle søknader til FRIPRO, FRIHUMSAM-delen, med samlet karakter 5 eller lavere, og alle søknader med samlet karakter 6 eller 7, men med karakter 5 eller lavere på vurderingskriteriet Excellence, skulle avslås (jf. møte 1/21, sak 8/21). Dette for å sikre likebehandling av søknader som kom inn til utlysningen i 2021.

På bakgrunn av karakterer på den nye faglige vurderingen, var søknaden som forelå til behandling omfattet av dette vedtaket.

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/3 vedlegg

Vedtak:

Søknad med prosjektnummer 323944 avslås

Sak PSHUMSAM 46/21

Ny behandling av søknad om Forskerprosjekt for unge talenter til fristen 10.2.2021 som følge av klage

Porteføljestyret ble bedt om å fatte et nytt vedtak for søknad om Forskerprosjekt for unge talenter, prosjektnr. 324165, som kom inn til fristen 10.2.2021. Bakgrunnen for dette var at søknaden hadde fått medhold i klage og derfor ble gitt en ny faglig vurdering i et nytt panel. Søknaden fikk samlet karakter 5 etter ny faglig vurdering.

Porteføljestyret la det samme prinsippet til grunn ved behandlingen av søknaden som ved behandling av øvrige søknader i 2021, dvs. at alle søknader til FRIPRO, FRIHUMSAM-delen, med samlet karakter 5 eller lavere, og alle søknader med samlet karakter 6 eller 7, men med karakter 5 eller lavere på vurderingskriteriet Excellence, skulle avslås (jf. møte 1/21, sak 8/21). Dette for å sikre likebehandling av søknader som kom inn til utlysningen i 2021.

På bakgrunn av karakterer på den nye faglige vurderingen, var søknaden som forelå til behandling omfattet av dette vedtaket.

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/3 vedlegg

Vedtak:

Søknad med prosjektnummer 324165 avslås.

Sak PSHUMSAM 47/21

Godkjenning av porteføljeplan

Porteføljeplanen er bearbeidet etter den eksterne innspillsrunden og porteføljestyrets diskusjon på møte 30.9. Styreutvalget har kommentert det bearbeidete utkastet som ble lagt fram for diskusjon og godkjenning i porteføljestyret. Styreleder orienterte om endringer i planen. Det er særlig gjort endringer i underkapitlene om faglige prioriteringer, strukturelle prioriteringer og prioriteringer i forhold til Horisont Europa og kapitlet om resultater, virkninger og effekter i planen.

Styret ga sin tilslutning til de endringene som er gjort i porteføljeplanen. Det kom kommentarer om at begrepet "grensesprengende forskning" er erstattet med "banebrytende

forskning" og at måltallet for grunnleggende forskning er tatt ut, men ingen forslag om endringer i teksten på disse punktene. Det ble også kommentert at kompetanseløft i digital humaniora bør gjelde forskere uavhengig av alder og at åpen forskning inkluderer brukermedvirkning fra et mangfold av grupper. Styret kommenterte at det er store utfordringene i arbeidet med å styrke humaniora i tematiske porteføljer. Forskningsrådet er ikke kommet dit vi bør være ifølge opptrappingsplanen for humaniora, og det bør vurderes om saken skal løftes til Forskningsrådets styre.

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/1 vedlegg

Vedtak: *Porteføljestyret godkjenner porteføljeplanen for humaniora og samfunnsvitenskap med de kommentarer som kom på møtet. Porteføljestyreleder gis fullmakt til å godkjenne planen etter behandling i hovedledelsen. Deretter legges planen fram for Forskningsrådets styre.*

Sak PSHUMSAM 48/21

Integrering av humsam i EU-programmer

EU har hatt ulike tiltak for å integrere humsam-forskning i sine rammeprogrammer. Tobias Bade Strøm i internasjonal avdeling har vært involvert i dette arbeidet og orienterte porteføljestyret om hvordan dette har fungert.

Bade Strøm kommenterte at erfaringene i Horisont 2020 viser at det har vært enklere å integrere økonomi og statsvitenskap enn andre humsam-fag. Tiltaket med å flagge utlysninger med humsam-relevans for å øke fagområdenes bidrag og stimulere til tverrfaglig samarbeid har fungert til en viss grad, men det har til dels gått inflasjon i antall flagg og det har vært uenighet om hva flagging skal innebære i praksis. Mer åpent språk uten fagspesifikke termer i utlysningstekster har gavnet humsam-integrering.

Styret kommenterte at det nok kan være en fordel å gjøre utlysninger konkrete, og ikke for generelle. Det kan være en potensiell motsetning mellom å ha et åpent språk og å være konkret i utlysningstekster. Det er en utfordring å få utlysninger presise nok uten at de blir ekskluderende.

Saksdokumenter:

- Saksframlegg

Vedtak: *Tas til orientering.*

Sak PSHUMSAM 49/21

Dialog med PS KLIMPOL og PS BIOMIL

Styreleder Anne Ingeborg Myhr og Karen Johanne Baalsrud fra porteføljestyret for landbasert mat, miljø og bioressurser (PS BIOMIL) og Camilla Bratland fra porteføljestyret for klima og polar (PS KLIMPOL) deltok i tillegg til representanter for administrasjonen, i dialogmøte om integrasjon av humsam-forskning i deres porteføljer. De tematiske porteføljestyrene er midt i arbeidet med å revidere sine

porteføljeplaner før de skal legges ut på ekstern høring. PSHUMSAM ble invitert til å komme med innspill på arbeidsutkast til deres porteføljeplaner.

Styrerepresentantene fra BIOMIL og KLIMPOL innledet kort om sine erfaringer med humsam-integrasjon til nå. De pekte på at svært mange problemstillinger i deres porteføljer er tverrfaglige og krever ulike fag. Det er behov for mer forskning om tilpasning av nødvendige endringer i samfunnet. Styrene diskuterer hvordan de kan styrke spesielt humaniora-andelen i porteføljene og har et ønske om å treffe humaniora-miljøene bedre.

I dialogen diskuterte styremedlemmene både viktige temaer der samfunnsvitenskapelig og spesielt humanistisk forskning kan gi viktige bidrag og på hvilken måte planene kan fremme humanistenes bidrag. Det kom følgende synspunkter på tematiske bidrag der det er behov for kunnskap fra humsam-forskning:

- Hvordan grunnverdier utfordres med det grønne skiftet
- På hvilken måte kan vi endre praksiser og få mennesker og samfunn med på endringer
- Holdninger til klimaspørsmål og klimaskepsis, og hva dette betyr for evne til omstilling
- Hvilke endringer folk opplever som rettferdige og mulige å få til innenfor demokratiske rammer
- Nasjonale og internasjonale rettssystemers betydning for å gjennomføre grønn omstilling
- Hva er grønne jobber og hvilke endringer er det behov for i arbeidsmarkedet? Hva betyr kjønnsdelte strukturer for evne til endring?
- Klimaendringer og samfunnskriser, ressursutnyttelse og bosettingsformer, handel og kolonialisme, villmarksforestillinger og heltefortellingens betydning for natursyn
- Miljøhumaniora og -etikk, for eks. dyrs etiske status og rettigheter, dyr og naturs egenverdi

Følgende synspunkter kom på planenes innretning overfor humsam-forskning:

- Det er viktig at planer og utlysninger ikke har formuleringer som hindrer eller begrenser humanister og samfunnsviteres bidrag
- Etterspørre prosjekter som inkluderer samfunnsvitenskap, rettsvitenskap og humaniora, og i tillegg prosjekter som har sitt faglige tyngdepunkt i humaniora
- Etterspørsel av bidrag må være på fagområdenes egne premisser og ikke instrumentalisere fagene

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/6 vedlegg

Vedtak: *Porteføljestyrets innspill tas med i det videre arbeidet med revisjon av porteføljeplanene til PS KLIMPOL og PS BIOMIL.*

Sak PSHUMSAM 50/21

Gjennomgang av Treårig mobilitetsstipend

Sigrid Kraggerud fra administrasjonen orienterte om hovedpunktene i "Rapport om Treårig Forskerprosjekt med internasjonal mobilitet (Treårig mobilitetsstipend). Gjennomgang av ordningen Treårig mobilitetsstipend for perioden 2014 – 2020" (september 2021).

Porteføljestyret uttrykte at de var positive til de to nye kravene til prosjektleder, innført i 2021, for å bidra til sterkere tilknytning til mellom prosjektlederne og norske forskningsmiljøer før de reiser ut. Porteføljestyret kommenterte at forslaget om å innføre utviklingsplaner på linje med planene for postdoktorstipendiater, evt. mentorordning, for prosjektlederne for mobilitetsstipend bør iverksettes. Dette kan løse noen av de utfordringene som synes å være knyttet til de norske forskningsinstitusjonene. Det bør også arbeides videre med å gi prosjektlederne mulighet for undervisningserfaring i perioden de er ved den norske institusjonen. Dette vil være viktig for kandidatenes mulighet til fast stilling og videre karriere.

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/1 vedlegg

Vedtak:

Tas til orientering.

Sak PSHUMSAM 51/21

Evaluering av INFRASTRUKTUR-ordningen

Herman Farbrot fra administrasjonen orienterte om hovedfunnene og anbefalingene i evalueringen av Forskningsrådets nasjonale satsning på forskningsinfrastruktur. Evalueringen ble gjennomført av en internasjonal evalueringskomité og var ferdig i mai 2021.

Porteføljestyret kommenterte at behov og kunnskapshull innenfor humaniora og samfunnsvitenskap er lite kommentert i evalueringen. Utvikling av et felles sett med KPI-er må ikke gå på bekostning av viktige forskjeller mellom fagområder og temaer. Selv om evalueringen anbefaler at man må se på internasjonale trender, bør det også tas hensyn til nasjonale særtrekk og områder der vi har spesifikke fortrinn og utfordringer i Norge.

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/1 vedlegg

Vedtak:

Tas til orientering.

Sak PSHUMSAM 52/21

Plan for dialog med tematiske porteføljer

Administrasjonen presenterte plan for dialogmøter med følgende tematiske styrer: Klima og polar; Landbasert mat, miljø og bioressurser; Helse; Hav; Muliggjørende teknologier og Energi. Porteføljestyrets medlemmer ble bedt om å gi beskjed om hvilke møter de har interesse av å delta på.

Flere medlemmer i styret meldte sin interesse for ulike møter. Styret kommenterte at man også bør ha dialog med styrer som har en tematisk innretning tettere på humaniora og samfunnsvitenskap,

som Velferd, kultur og samfunn og Utdanning og kompetanse. Administrasjonen følger opp med eposter til aktuelle deltakere fra styret på de ulike møtene.

Saksdokumenter:

- Saksframlegg m/1 vedlegg

Vedtak: *Styremedlemmer fra PS Humsam vurderer hvilke dialogmøter de kan delta på.*

Sak PSHUMSAM 53/21

Eventuelt

Det blir fellesmøte med porteføljestyrene for livsvitenskap og naturvitenskap og teknologi 5. april 2022.

Porteføljestyret ønsker at administrasjonen gjør en kritisk vurdering av når det skal være presentasjoner i saker til møtet. Presentasjoner som kun gjentar innholdet i sakspapirene som er sendt ut på forhånd bør unngås slik at styret kan bruke møtetiden til diskusjon om saken.

Vedtak: *Administrasjonen vurderer kritisk hvordan sakene skal legges fram for styret på en mest mulig hensiktsmessig måte.*